

Ekonomiczny Uniwersytet Dziecięcy

System emerytalny w Polsce

Radosław Kurach

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Data: 19.12.2022 r.

Organizatorzy

Plan wykładu

---

1. Czym jest system emerytalny
2. Od czego zależy wysokość emerytury?
3. Jak gromadzimy składki emerytalne
4. Efekty zewnętrzne
5. Filary emerytalne
6. Wyższa emerytura: co zrobić?

1. Perspektywa indywidualna (1)

System emerytalny - ubezpieczenie od niedołożonej starości.

1889 - zabezpieczenie socjalne dla osób >65 , średnia długość życia ok. 35.

<https://germanculture.com.ua/wp-content/uploads/2015/11/bismarck.jpg>

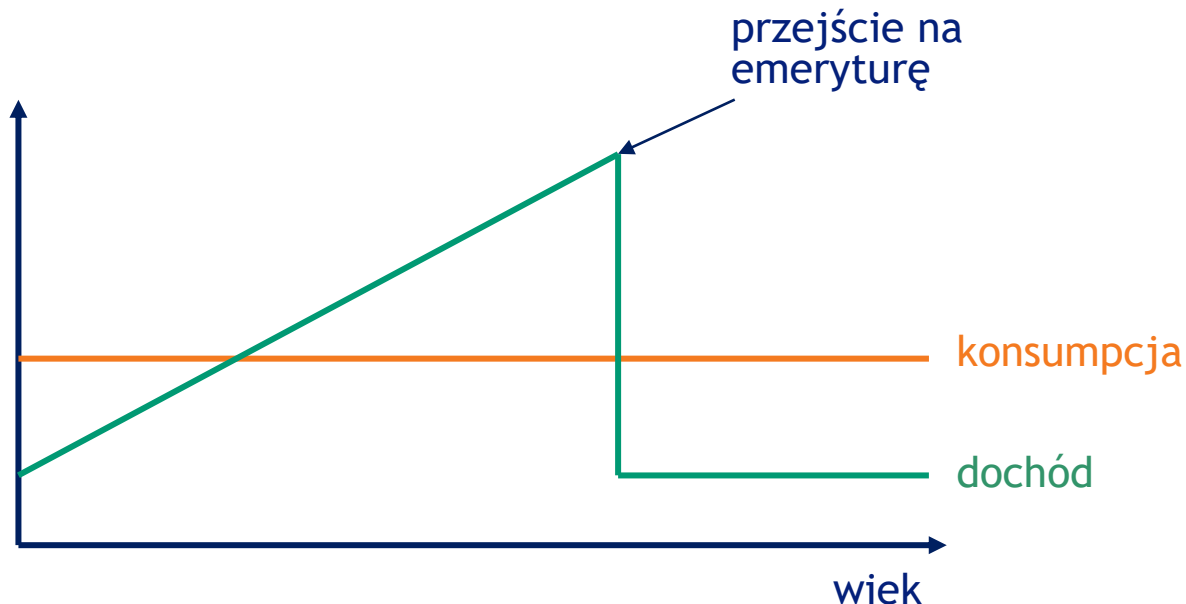
1. Jak to było kiedyś? (1)

Sami Swoi, reż. S. Chęciński

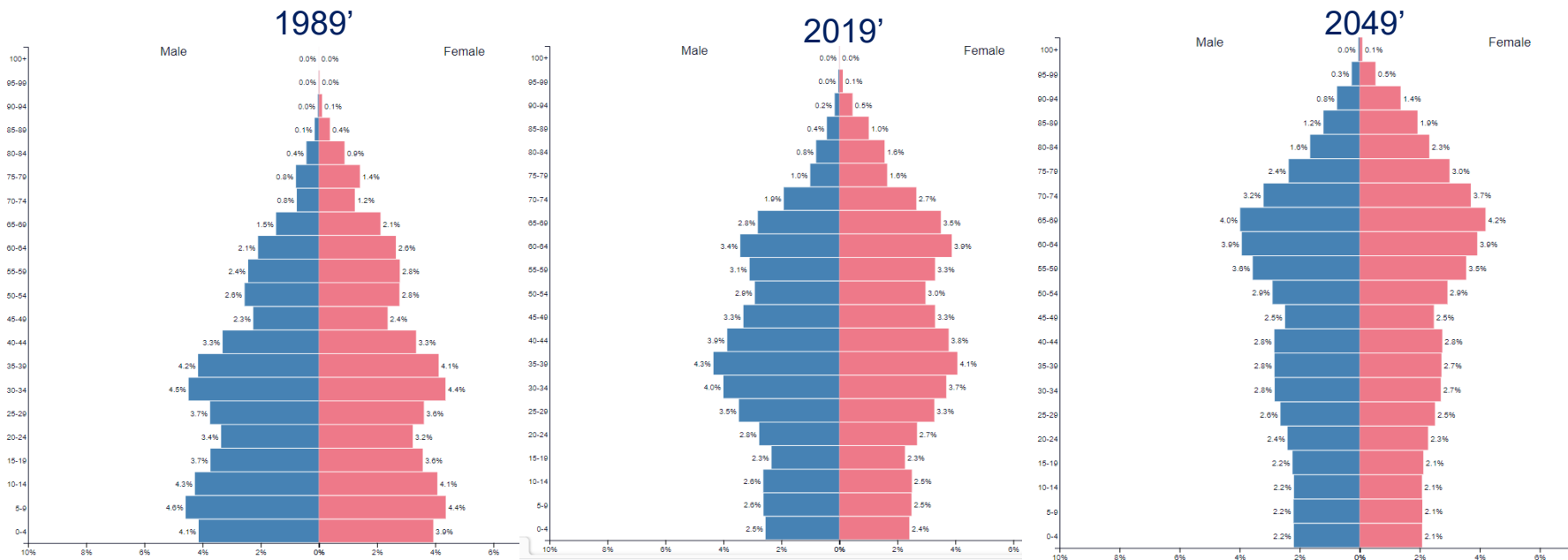
1. Perspektywa indywidualna (2)

System emerytalny - mechanizm wygładzania konsumpcji w cyklu życia.

1. Perspektywa makro

System emerytalny - transfer dochodu od pokolenia pracujących do pokolenia emerytów.

<https://www.populationpyramid.net>

1. Perspektywa makro

Obciążenie demograficzne (na 100 osób)

https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2021-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2019-2070_en

2. Jak wyliczana jest emerytura

Decyzja polityczna - nie wiemy ile wynosi składka, nie wiemy ile wynosi świadczenie.

Zdefiniowane świadczenie (DB) - wiemy ile ma wynieść świadczenie i do tego dopasowujemy składki.

Zdefiniowana składka (DC) - wiemy ile wynoszą składki i do tego dopasowujemy świadczenie.

2. Emerytura w systemie DC

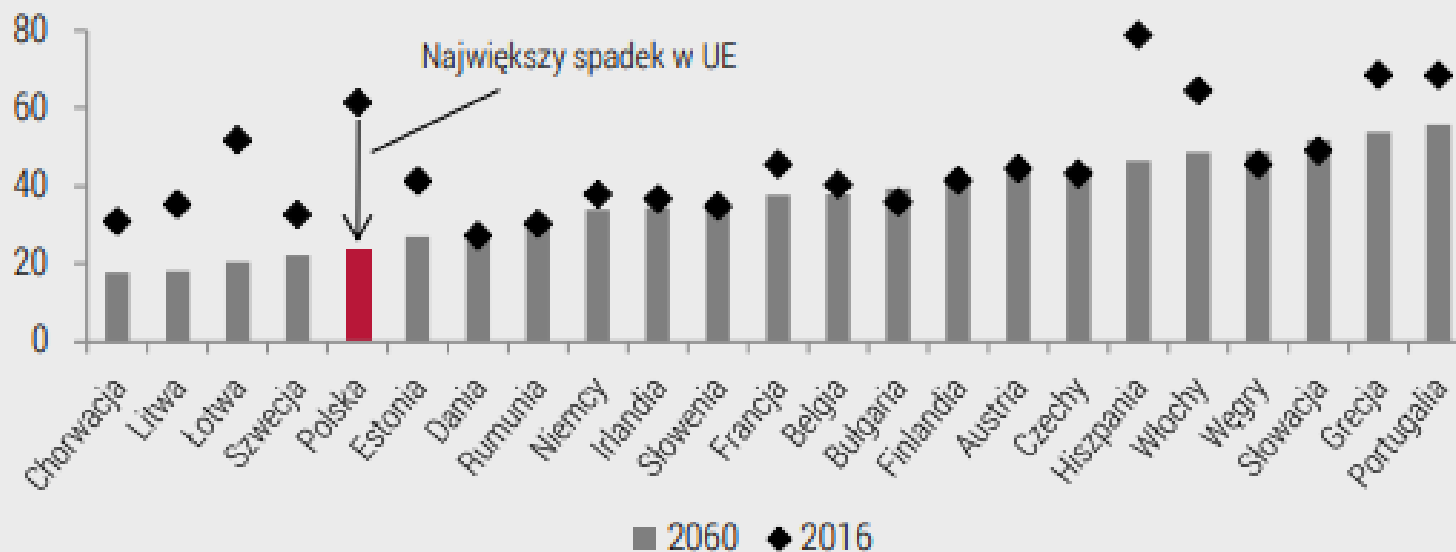
$$\textit{emerytura} = \frac{\textit{kapitał emerytalny}}{\textit{dalsze oczekiwane trwanie życia}}$$

Przejście na emeryturę w systemie powszechnym oznacza zakup ubezpieczenia, tzw. **renty dożywotniej**.

2. Emerytura w systemie DC

Do 2060 roku w Polsce nastąpi największy w UE spadek stóp zastąpienia

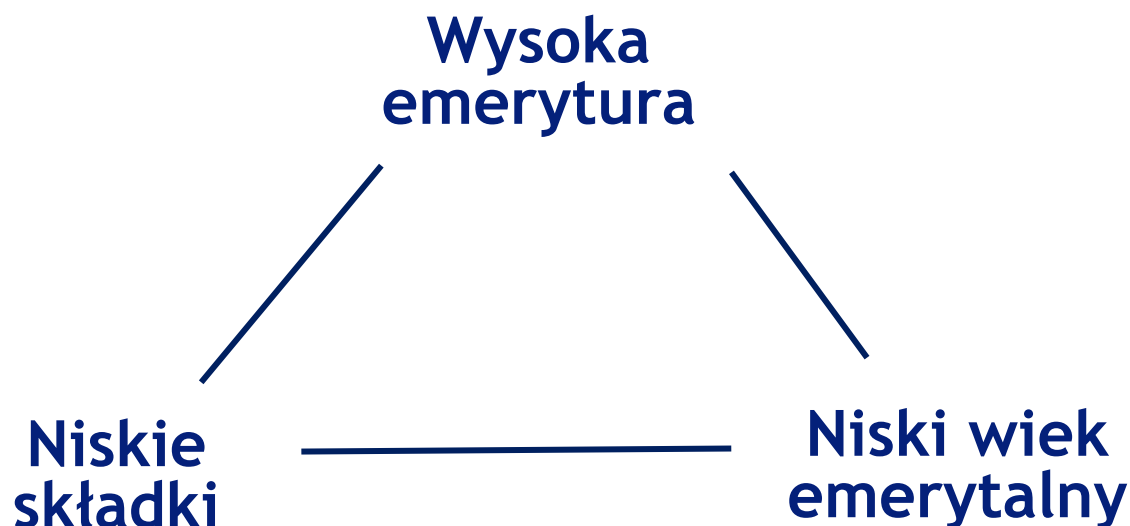
Stopy zastąpienia w państwach UE – 2016 vs. 2060 rok

https://ibs.org.pl/app/uploads/2019/05/IBS_Policy_Paper_02_2019.pdf

2. Emerytalny trójkąt niemożliwości

$$\text{emerytura} = \frac{\text{kapitał emerytalny}}{\text{dalsze oczekiwane trwanie życia}}$$

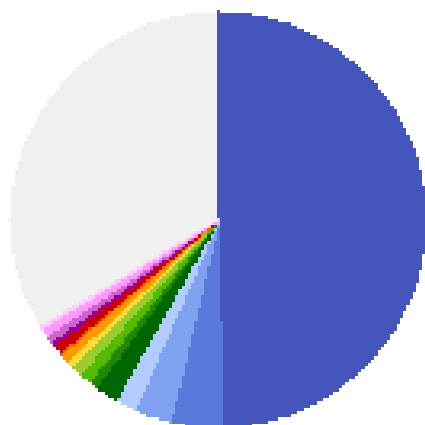

2. Jak zignorować trójkąt?

Akcjonariat: Polski Koncern
Naftowy ORLEN SA

(C)Stooq

- Skarb Państwa (49.90%)
- OFE Aviva Santander (3.99%)

About the fund

The aim of the oil fund is to ensure responsible and long-term management of revenue from **Norway's oil and gas resources**, so that this wealth benefits both current and future generations. The fund's formal name is the Government Pension Fund Global.

- Norges Bank (Government of Norway) (0.43%)
- OFE PKO BP Bankowy (0.43%)
- TFI Aviva Investors Poland SA (0.27%)
- TFI PKO SA (0.26%)
- TFI NN Investment Partners SA (0.24%)
- OFE Pocztylion Arka (0.19%)

3. ZUS czy OFE?

Fundusz ubezpieczeń społecznych -
zobowiązania rządu, stopa zwrotu
zależy od rynku pracy

Fundusze emerytalne - papiery
wartościowe (także skarbowe), stopa
zwrotu zależy od rynków finansowych

3. ZUS czy OFE?

Składka na obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne: **19,52%**
(pracownik-pracodawca: 50-50)

Kiedyś:

12,22% ZUS + 7,3% OFE

Teraz:

a) 12,22% ZUS + 7,3% subkonto ZUS

b) 12,22% ZUS + 4,38% subkonto ZUS + 2,92% OFE

3. ZUS czy OFE?

Suwak bezpieczeństwa:

10 lat przed osiągnięciem przez ubezpieczonego wieku emerytalnego, co miesiąc na subkonto w ZUS przekazywana będzie określona wartość środków zgromadzonych na rachunku członka OFE.

4. ZUS czy OFE c.d.

„Więcej ZUSu”

- + mniejszy dług publiczny (jawny)
- większe ryzyko polityczne

„Więcej OFE”

- + możliwość dywersyfikacji międzynarodowej
- większa zmienność stóp zwrotu

5. Filary emerytalne

Filar	cel	partycypacja	skąd?	przykłady
0	ubezpieczenie	uniwersalny	budżet państwa	np. emerytury obywatelskie
I	ubezpieczenie, wygładzanie	obowiązkowy	system ubezpieczeń społecznych	ZUS
II	ubezpieczenie, wygładzanie	obowiązkowy	programy oszczędzania emerytalnego	OFE
III	wygładzanie	dobrowolny	programy oszczędzania emerytalnego	IKE, IKZE, PPE, PPK?
IV	ubezpieczenie, wygładzanie	dobrowolny	pomoc rodziny, „dorabianie”, zwykle oszczędności, nieruchomości	depozyty bankowe, renty hipoteczne, spadki!

5. Idealny system emerytalny

- **Adekwatny** - odpowiednio wysokie świadczenia.
- **Niedrogi** - do finansowego udźwignięcia.
- **Przewidywalny** - znana jest formuła. wyliczania świadczeń + waloryzacja.
- **Odporny** - na szoki polityczne. ekonomiczne, demograficzne.
- **Sprawiedliwy** - hmmm...

6. Zmiany ogólnogospodarcze

- Wyższa dzietność
- Imigracja
- Więcej aktywnych zawodowo
- Wzrost gospodarczy
- Opodatkowanie robotów

6. Rozwiązania indywidualne (1)

- Dłuższa praca - długoterminowe planowanie kariery
- Zdrowy styl życia
- Migracje emerytalne
- *Silver cohousing*
- Uwolnienie dochodu z nieruchomości
- Oszczędzanie

6. Rozwiązania indywidualne (2)

III filar

1. antypodatkowe opakowanie
oszczędności

2. możliwość dziedziczenia środków

6. Rozwiązania indywidualne (2)

- **III filar - IKE (Indywidualne Konto Emerytalne);**
  - **Korzyść podatkowa w przyszłości.** (zwolnienie z podatku Belki);
  - Od **60.** roku życia brak podatku przy wypłacie;
  - **Konieczność wpłat przez min. 5 lat;**
  - **Możliwości przedterminowego częściowego lub całkowitego zwrotu.**

6. Rozwiązania indywidualne (2)

- **III filar - IKZE (Indywidualne Konto Zabezpieczenia Emerytalnego)**
  - **Korzyść podatkowa już dziś!** (odliczenie wpłat od dochodu do opodatkowania i w konsekwencji niższy PIT),
  - **Konieczność wpłat przez min. 5 lat,**
  - **Od 65. roku życia jedynie zryczałtowany podatek przy wypłacie (10%),**
  - **Brak możliwości przedterminowego częściowego zwrotu,**
  - **Uwaga na przedterminowy zwrot (podatki).**

6. Rozwiązania indywidualne (2)

- **III filar - PPE (Pracowniczy Program Emerytalny)**
  - Wpłaty głównie od pracodawcy.
  - Wyплата bez podatku po osiągnięciu **60. roku życia**.
  - Brak możliwości wcześniejszej wypłaty.

6. Rozwiązania indywidualne (2)

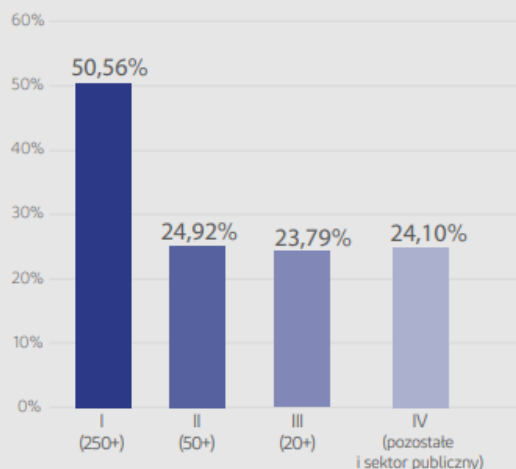

- **III filar - PPK (Pracownicze Plany Kapitałowe)**
  - Wpłaty z trzech źródeł,
  - Możliwość wcześniejszej wypłaty,
  - Wypłaty specjalne (choroba, mieszkanie).

6. Rozwiązania indywidualne

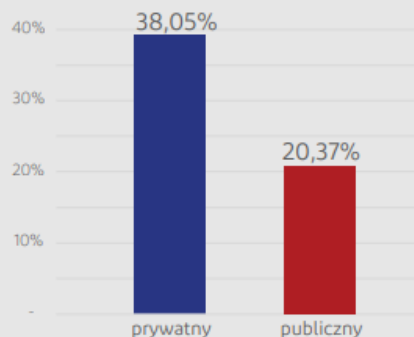
Partycypacja w podziale na etapy wdrażania

Partycypacja w PPK jest najwyższa w podmiotach 250+, które przystąpiły do PPK w 2019 r. – w pierwszym etapie wdrażania programu.

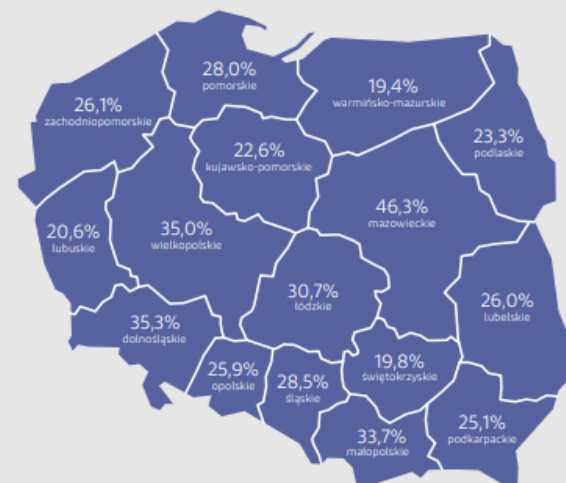
Partycypacja w sektorach

Partycypacja w PPK rośnie, zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym.

Partycypacja wg województw

Największa partycypacja jest w województwach: mazowieckim, dolnośląskim i wielkopolskim.

<https://www.mojepkk.pl/pliki/repozytorium-plikow/materialy-do-pobrania/pdf/Biuletyn-PPK-10-2022.pdf>

6. Skąd niska partycypacja?

- Dochody,
- Niska skłonność do oszczędzania,
- Wiedza finansowa,
- Zbyt niskie zaufanie do państwa...,
- ...zbyt wysokie zaufanie do państwa.

Dziękuję za uwagę!

radoslaw.kurach@ue.wroc.pl